

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД VS ПЕРЕКЛАДАЧ

Часовських А.А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – асистент Гарцунова Л.І.

XXI століття – золота доба змін у сфері інформаційних комп'ютерних технологій. Складно уявити життя сучасної людини без різноманітних гаджетів та технічних пристроїв.

На сьогоднішній день, існує безліч програм, які полегшують роботу перекладача, надаючи послуги перевірки та редагування документів відповідно до норм термінології, граматики, пунктуації та правопису (ORFO, PhatSpell, Termex, TermStar), а також величезна кількість електронних словників, до прикладу, Lexibase Collins, Babylon Pro, TranslateIt та перекладачів, на кшталт широко використовуваних Google Translator та Yandex, а також менш відомих DeepL, Bing від Microsoft, Giza ++, Moses, Pharaoh, Rewrite та ін., які допомагають перекласти будь-який текст. З'явилися програми для комп'ютерів і смартфонів, які не лише перекладають письмовий текст, але й здатні розпізнавати усне мовлення (Text to speech software – Voice Reader Home), а також обробляти тексти у різних форматах (QuarkXPress, Adobe InDesign) [1]. Більш того, компанія Google анонсувала про вихід навушників Google Pixel Buds, які здатні перекладати з 40 мов. Таким чином, будь-яка людина, не володіючи іноземною мовою, може з легкістю перекласти необхідну інформацію та спілкуватися з чужеземцями.

Говорячи про машинний переклад неможливо оминати питання нейронних мереж. На сьогодні нейронні мережі перевершили все, що було придумано в перекладі за останні 20 років, але тим не менш, вони й досі не розуміються на таких тонкощах як історичний чи традиційний переклад. Саме тому при перекладі англійських слів *king*, *queen*, *prince*, *princess* нейромережа перекладає ці слова як *король* або *цар*, *королева* або *цариця*, *принц* або *царевич*, *принцеса* або *царівна* відповідно. В англомовній літературі ці слова вживаються як стосовно біблійних і античних правителів (*King Solomon*, *Queen Cleopatra*, *Princess Salome*), так і європейських монархів і членів їхніх родин (*King Richard*, *King George*, *Queen Elizabeth*, *Princess Diana*). Назвати нинішню монархиню Великої Британії царицею Єлизаветою, а її батька – царем Георгом (добре, якщо не Джорджем!), так само безглуздо, як

називати Клеопатру королевою, Саломею – принцесою, а Соломона – королем [2].

Таким чином, попри стрімкий розвиток, жодна з існуючих технологій для перекладу не здатна конкурувати з людиною, або працювати цілком самостійно, без втручання спеціаліста, адже завдання перекладача – адекватно донести зміст повідомлення і передати його у зрозумілій для реципієнта спосіб. Це потребує розуміння контексту, знання культурних і релігійних особливостей, навичок комунікації та вміння швидко сприймати та аналізувати отриману інформацію.

Крім того, на переклад також впливає не лише вербальна складова (акцент, інтонація, настрій розмови, дефекти вимови), але й невербальна (жестикуляція та міміка мовця). Не слід забувати й про метафоричність, омонімічність, багатозначність конструкцій, фразеологічні звороти, сленг, крилаті вислови, гру слів і своєрідне почуття гумору. Дуже важко передати всі особливості та висловити думку, – як це робить звичайна людина, – живою мовою, якщо цього не «відчуваєш». Наприклад, фразу «*вся «сіль» у дрібницях*» Google Translator переклав дослівно, як «*all the «salt» in the little things*», замість очікуваного «*the whole point is*» або «*the thing is*».

Отже, можна зробити очевидний висновок, що у зв'язку з низкою вищезгаданих причин, машинний переклад поки ще не може повністю витіснити професію перекладача. Це, скоріше, підтверджує ефективність роботи в тандемі – машинний переклад разом з САТ технологіями в руках професіонала неодмінно стануть незамінним допоміжним інструментом. Перекладачеві залишається лише додати в тексти трохи «життя».

1. Гарцунова, Л.І. Роль інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх перекладачів [Текст] / Л.І. Гарцунова // Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 23-24 квітня 2015 року. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 71-73. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/40064>
2. Некряч Т. Переклад і культура: особистісний вимір / Т. Некряч // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. - 2012. - № 45. - С. 8-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_If_2012_45_4

Часовських, А.І. Машинний переклад vs перекладач [Текст] / А.І. Часовських; наук. кер. Л.І.Гарцунова // Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20-21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 211-212.